

Eesti elanike üldine õnnetunne ning eluga rahulolu on kasvanud, koos sellega ka postmaterialistlike väärtuste (usaldus, kodanikuaktiivsus, sallivus) olulisus. Esile kerkib uskogukondlik mõtteviis, mis vastandub nii materialistlikule raha ja võimu väärtusele kui ka toimetulekuraskustest ajendatud ühiskondlikule suletusele.

EESTI INIMESED VÕIB JAGADA KUUDE VÄÄRTUSMUSTRITE RÜHMA

Edukas nautleja

Aastate 2004–2016 lõikes kokku keskmiselt 15% ja 2016. aastal 14% elanikest

Selle rühma esindajate jaoks on kõige olulisemad väärtused konkurentsivõime, jõukus ja edukus, isiklik sõltumatus ja elu nautimine, mis kõik seostub ka suhteliselt tugevama saavutusvajaduse ja uuenduslikkusega. Sellesse rühma kuuluvad on keskmisest avatumad rände suhtes ning veidi kriitilisema hoiakuga ühiskonnas toimuva suhtes. Samas on suhtumine seksuaalvähemuste õigustesse pigem neutraalne. Sellesse gruppi kuuluvad inimesed on teiste suhtes vähemusaldavad.

Kes sinna kuuluvad? Noored kuni 30-aastased (55%). Kõigi teiste näitajate poolest on selle klatri koosseis lähedane koondvalimi koosseisule ehk seal on esindatud kõik erinevad elanike kihid.

Loov uskogukondlane

Aastate 2004–2016 lõikes kokku keskmiselt 20% ja 2016. aastal 25% elanikest

Selle rühma inimesed ühendavad tugeva annuse hedonismi oma lähiümbrusest ja keskkonnast hoolimisega ning lähedaste inimsuhete väärtustamisega. Nimetame seda uskogukondlikuks sellepärast, et siin on uuenduslikkus ja loovus ühendatud tavade ning traditsioonide hindamisega; samas on sellele rühmale võõras reeglite austamine ja kuulekus. Rühma iseloomustab avatus ja usalduslikkus, sallivus erinevate inimeste ja kultuuride suhtes, olgu suhtumises rändesse või seksuaalvähemuste õigustesse; ühiskonna suhtes on see rühm vähekriitiline. Võib arvata, et selle ebakriitilisuse taga on vähene huvitatus ühiskonna toimimisest, sest ka poliitikat ei peeta oluliseks, samas kui veendumus oma võimekuses poliitikas osaleda on valimi kõrgeim (9,3 10-pallisel skaalal).

Kes sinna kuuluvad? Noored alla 30-aastased (35%), kõrgharidusega (47%), naised (59%), need, kes on majanduslikult kindlustatud (88%). Klatri suurem osa (92%) ei loe ennast rahvusvähemuste hulka kuuluvaks.

Võrdsuse ja turvalisuse eelistaja

Aastate 2004–2016 lõikes kokku keskmiselt 19%, 2016. aastal 20%

Selle rühma jaoks on kesksel kohal kõigi inimeste võrdsus ja tavainimese kaitstus ning turvalisus. Kõige ebaolulisemad väärtused on edu ja tunnustus. Koos võrdsete võimaluste väärtustamisega on neile omane ka keskmisest suurem sallivus seksuaalvähemuste suhtes ning positiivne ja usaldav hoiak kõigi inimeste suhtes.

Kes sinna kuuluvad? Valdavalt rahuldava toimetulekuga inimesed, naiste osakaal on keskmisest kõrgem ning eestlased domineerivad peaaegu täielikult (92%).

Tunnustust ja hoolivust väärtustav

Aastate 2004–2016 lõikes kokku keskmiselt 20%, 2016. aastal 15%

Selle rühma puhul on materiaalse heaolu ja tunnustuse olulisus seotud alalhoidlikkuse ja vähese avatusega ning tõrjuva hoiakuga nii rände kui ka vähemuste suhtes. See rühm hindab kuulekust ja eelistab norme vabadusele, ühendades tavadest lugupidamise, reeglite järgimise ning ümbritsevast hoolimise sotsiaalse tunnustusega. Samas on selle rühma usaldus kaasinimeste vastu keskmisest madalam.

Kes sinna kuuluvad? Küpemas eas ehk üle 45-aastased inimesed 66%, naised (57%) ja venekeelse elanikkonna esindajad (34%) ning keskmisest madalama majandusliku kindlustundega inimesed (39%). Viimane asjaolu viitab sellele, et sellele rühmale on iseloomulikud nn defitsiidiväärtused.

E Edasipüüdlük ilmajaetu

Aastate 2004–2016 lõikes kokku keskmiselt 12%, 2016. aastal 11%

Edu ja tunnustust ihaldavat rühma iseloomustavad rahuldamatada materiaalse edu ja tunnustusvajadus ning hoolivusest ja turvalisusest ilmajaetu hoiak. Puudulikud eduvõimalused ja ümbritsevast võõrdumine väljendub kõrgendatud kriitilisuses ühiskonna suhtes, väheses usalduses ning võõraste ja teisiti käitujate tõrjumises.

Kes sinna kuuluvad? See hoiak on keskmisest rohkem levinud noorte, alla 30-aastaste seas (60%) ning keskmisest madalama haridusega inimeste hulgas (20% põhiharidusega), samuti kehvema toimetulekuga (34%) meeste (59%) seas, rahvusest sõltumata.

F Väärtusleige negativist

Aastate 2004–2016 lõikes kokku keskmiselt 13%, 2016. aastal 15%

Rühm paistab silma kõigi väärtusfaktorite keskmisest madalama tasemega, mis tähendab, et küsimustikus esitatud väärtusvalikud ei omanud üldiselt tähtsust, neisse suhtuti eitavalt või ei osatud oma eelistusi väljendada. Selle taga võib olla nii põhimõtteline negativism väärtusküsimuste suhtes, ümbritsevaga väärtussideme puudumine kui ka oskamatus või soovimatus iseennast väärtusmõistete kaudu iseloomustada. Samas on sellele rühmale omane suhteliselt kõrge ühiskondliku kriitilisuse tase, usalduse puudumine kaasinimeste suhtes ning keskmisest negatiivsem suhtumine nii siserändajatesse kui ka seksuaalvähemustesse.

Kes sinna kuuluvad? Selliseid väärtusleige negatiivse hoiakuga inimesi on võrdselt nii naiste kui ka meeste seas, veidi vähem on selles rühmas kõrgharidusega inimesi ja noori, keskmisega võrreldes enam on eestlasi ning majandusraskustes olijaid.

Rühma B, aga ka rühma C saab pidada Eesti ühiskonnas postmaterialistliku ehk avatuma arengusuuna toetajateks ning A, D, E ja F rühmade toel püsib ühiskonnas materialistlikel väärtustel põhinev mõttelaad ja elukorraldus.

